

A photograph of four women from Rwanda in Slovenia. Two women are standing in the background against a wall with graffiti. One woman is wearing a light blue long-sleeved shirt and a black skirt, and the other is wearing a gold and black patterned sleeveless top and a light-colored skirt. Two women are sitting on concrete steps in the foreground. One is wearing a green patterned dress, and the other is wearing a black and white patterned long-sleeved top and a black skirt. All four women are smiling.

Ženske iz Ruande
v Sloveniji

Edino orožje je znanje!

► **Elisabeth Muhozawase, Dinah Musindarwezo, Jackline Murungi in Jacqueline Uwamwiza so kot predstavnice dveh nevladnih organizacij iz Ruande v teh dneh na študijskem obisku v Sloveniji. Prišle so na povabilo dr. Vlaste Jalušič, ki je skupaj z dr. Jasminko Dedić z Mirovnega inštituta leta 2007 v ruandski lokalni skupnosti Nyamirambo-Kigali ustanovila Ženski center, skupino za pomoč ženskam, ki ostajajo v težkem položaju, kljub temu da se je po genocidu leta 1994 za ženske v Ruandi marsikaj izboljšalo.**

Tekst: **ALMA M. SEDLAR**
Foto: **MATEJA J. POTOČNIK**

Namen njihovega obiska je, da bi predstavile ruandsko kulturo ter poskusile zbrati sredstva za gradnjo in delovanje hiše, v kateri bi lahko ženske iz skupnosti Nyamirambo-Kigali nadaljevale izobraževanje ter usposabljanje. To je

njene tradicije nekaj povsem drugega. In prav to bo najtežje spremeniti. »Danes so ženske veliko bolj prepoznane v družbi. Imajo pravico do lastnine in otrok, lahko se izobražujejo in po ločitvi od moža jim pripada polovica premoženja,« pravi Elisabeth. O tem, da se stvari res premikajo, priča dejstvo, da je v ruandskem parlamentu kar 56,2 odstotka žensk, kar je najvišji delež na svetu. A čeprav ženske v Ruandi danes lahko sodelujejo pri pomembnih političnih odločitvah, lažje dobijo službo, se izobražujejo in zasedajo pomembna delovna mesta, so v primerjavi z moškimi še vedno v neenakopravnem položaju. Pogosto se niti same ne zavedajo, da imajo zdaj več pravic. Poleg tega se

Kako lahko pomagate?

Če vas zanima pripravništvo ali prostovoljno delo v Ženskem centru v Kigaliju, lahko svoj življenjepis in pismo, zakaj želite to početi, pošljete na naslov dr. Vlasta Jalušič, Mirovni inštitut, Metelkova 6, Ljubljana. Ženski center v Kigaliju lahko podprete tudi z donacijami. Prostovoljne prispevke lahko nakažete na transakcijski račun Mirovnega inštituta št. 02010-0013590636, odprt pri NLB, s pripisom Ruanda. Donacije lahko nakažete tudi neposredno na bančni račun centra – Nyamirambo Women's Center, št. 040-0286747-48, Swift Code: BKIGRWRW, Banque de Kigali, Avenue du Commerce 63, PO Box 175 Kigali – Rwanda.

moški, ki so dejavni v javnem življenju ali politiki, lahko ukvarjajo samo s kariero – od žensk pa se pričakuje, da bodo same skrbele za družino, celotno gospodinjstvo in še služile denar. »Moški čutijo, da izgubljajo moč. Zato menijo, da bi morale ženske več časa preživeti doma; moč, ki je nimajo v javnem življenju, pa kažejo doma nad ženskami in otroki,« pravi Jackline Murungi, predsednica Ženskega centra, mati samohranilka 3-letne deklice in študentka drugega letnika menedžmenta; ena tistih petih žensk, ki so jim univerzitetni študij omogočile donacije iz Slovenije. Jacqueline Uwamwiza ob tem pojasni, da je veliko posledic v deželi pustil tudi genocid. Veliko ljudi se ni moglo izobraziti, večina moških je bila ubita ali pa so zapustili državo. V letih po genocidu je bilo v Ruandi kar 70 odstotkov žensk in le 30 odstotkov moških – pa še ti so večinoma prepričani, da družina in otroci niso njihova skrb. Ker po novem po ločitvi polovica premoženja pripada ženski, se niso pripravljene več niti poročati, čeprav so zunajzakonske zve-

Dobrodelni afriški večer v klubu Gromka

Gostje iz Ženskega centra v Ruandi skupaj z gostiteljicami iz Mirovnega inštituta ter Afriškim centrom pripravljajo dobrodelni ruandski večer, ki se bo jutri, v sredo, 3. junija, ob 18. uri z delavnico (in degustacijo) tradicionalnih ruandskih jedi začel v klubu Gromka. Sledila bo predstavitev Ženskega centra in tradicionalnih ruandskih plesov, vse skupaj pa se bo končalo z žurom do jutranjih ur v ritmični ruandske ter druge afriške glasbe. Vstopnino v višini 5 evrov bo društvo Afriški center v celoti namenilo Ženskemu centru Nyamirambo.

ze prav zato, da ženska po tem, ko jo moški pusti samo z otroki, ne bi ostala brez vsega premoženja, nezakonite.

Razvijajo skupnostni turizem. Prav zaradi brezizhodnega položaja žensk in otrok (še posebej mater samohranilk, žensk, ki so ostale sirote po genocidu, ter žrtev nasilja) je dr. Vlasta Jalušič v Nyamirambu ustanovila Ženski center, nekakšno skupino za samopomoč, v kateri je zdaj 18 žensk iz Kigalija. Članice skupine so stare od 18 do 40 let, med njimi so tako nepismene ženske kot študentke, prihajajo pa z različnih sociokulturnih in verskih okolij. Pobudnice Ženskega centra so se združile z Ruandsko zvezo univerzitetnih žensk, začele organizirati izobraževanje ter petim članicam s pomoč-

Jackline Murungi in Jacqueline Uwamwiza iz Ženskega centra Nyamirambo ter Dinah Musindarwezo in Elisabeth Wase iz Ruandske univerzitetne zveze žensk

edino, kar jim lahko pomaga pri preživetju. Za vse so namreč bolj ali manj same – od skrbi za otroke in gospodinjstvo do mesečnega zasluzka. Na moške – kolikor jih je po genocidu v Ruandi sploh še ostalo – se skorajda ne morejo zanašati.

Težak položaj žensk. Iz pogovora s prijetnimi sogovornicami, starimi od 26 do 40 let, ni mogoče razbrati, da je vsaka od njih pretrpela več, kot večina ljudi doživi v vsem življenju. Po genocidu se je v Ruandi spremenilo – in tudi izboljšalo – marsikaj. Zakonodaja zdaj vsaj na papirju ščiti prej povsem brezpravne ženske. A zakoni so eno, to, kako jih uresničiti v praksi, pa je zaradi globoko zakoreni-

Sirota po genocidu

Posebej težko zgodbo ima za sabo 40-letna Jacqueline Uwamwiza, študentka 3. letnika menedžmenta in članica Ženskega centra v Kigaliju. Rojena je bila v družini z 12 otroki, a je ostala sama, saj so med genocidom ob starših pobili vse njene brate in sestre. Mati in oče sta bila ugledna vaščana, zato se je med genocidom v njuno hišo zateklo 64 ljudi, prepričanih, da bodo v njej varni.

Hutuji so pobili vse. Ko je Jacqueline med genocidom umrl mož, je s skupino beguncev hotela pobegniti k staršem. Šele ko so prišli v vas, je ugotovila, da njene družine ni več. Z drugimi begunci je nadaljevala pot v Kongo in tam ostala eno leto. V Ruando se je vrnila leta 1997. Ostala je brez doma in brez staršev. Srečala je le pet majhnih bratrancev, ki so ostali sirote. Prevezela je skrb zanje in postala njihova druga mama. Opravljala je priložnostna dela, da so preživeli. Šele leta 2000 je dobila stalno zaposlitev. Odločila se je, da bo skrbela za bratrance, dokler ne bodo končali šolanja, potem pa bo sama nadaljevala izobraževanje. S pomočjo štipendije iz Slovenije se je vpisala na univerzitetni študij menedžmenta. Pravkar je uspešno končala 2. letnik in se vpisuje v zadnjega. Ko se je leta 1997 vrnila v domačo vas, je našla trupla staršev, bratov in sester ter drugih vaščanov razmetana vsepovsod. Naredila jim je skupni grob. Prepričana je, da je v ta grob pokopala vsaj 64 trupel, a druge sogovornice menijo, da jih je še več.

jo donacij iz Slovenije že omogočile študij na univerzi. Ob učenju angleščine, računalniškem, podjetniškem in računovodskem usposabljanju so si za cilj zastavile razvoj urbanega skupnostnega turizma. S to dejavnostjo bi se lahko preživljala celotna skupnost v Ženskem centru, saj je četrt Nyamirambo-Kigalija zelo zanimiv del mesta z živo in pisano trgovsko ter obrtniško dejavnostjo. V njej od začetka 20. stoletja živi tudi obsežna muslimanska skupnost, med genocidom ena redkih, ki so zaščitile skupino Tutsijev. Ženski center je prav nasproti tržnice in v bližini mošeje, vse članice skupine pa živijo blizu tega centra. »Ideja urbane turistične dejavnosti pomeni predvsem, da bi obiskovalcem predstavili življenje običajnih žensk v Kigaliju in celotni skupnosti ter poskusili zmanjševati stereotipne predstave in nekatere predsodke o Afriki. Sočasno bi obiskovalce spodbudili k sodelovanju in pomoči,« pojasnjuje dr. Vlasta Jalušič, vodja projekta. Pobudnice so v Ruandi že našle partnerja, ki jim je pripravljen pri tem pomagati, podjetje New Dawn Associates. Lani spomladi so začeli izobraževati ženske, te pa so poleti že sprejele prve obiskovalce – tri skupine Američank. Vodile so jih po četrti, jih peljale na tržnico, k frizerju in krojaču ter v mošejo, z njimi pripravljale tradicionalne jedi v črni kuhinji. Po besedah dr. Jasminke Dedić je bilo obiskovalcev doslej še bolj malo, saj še ni bilo dovolj dobre promocije, poleg tega je v tistem času potekal nov konflikt v bližnjem Kongu. Ženske tako od turistične dejavnosti še nimajo dejanskega prihodka, saj je bilo še tisto malo, kolikor so zaslužile, porabljeno za center. A nikakor ne nameravajo obupati! V prihodnje si želijo zgraditi hišo, v kateri bi lahko Ženski center stalno deloval, s tem pa bi zagotovile izobraževanje, osamosvojitve in zaslužek še večjemu številu žensk. Vlasta Jalušič in Jasminka Dedić ob tem že pripravljata nove izobraževalne dejavnosti, vsem, ki ste za delovanje Ženskega centra in za študij posameznic darovali doslej, pa se najlepše zahvaljuje. Vabita tudi nove morebitne donatorje, ki bi bili pripravljeni prispevati pri gradnji Ženskega centra, ali sponzorje, ki bi lahko štipendirali študij katere od žensk ali osnovno šolanje njihovih otrok (ki v Ruandi ni brezplačno). Veliko pa boste, pravi vseh šest, naredili že, če ob morebitnem obisku Ruande ne izpustite priložnosti, da bi vas članice Ženskega centra popeljale po delu mesta Nyamirambo v Kigaliju. Ali kot radi ponavljata Vlasta in Jasminka: njima je že prvo srečanje z dostojanstvenimi, samozavestnimi in upanja v boljšo prihodnost polnimi ženskami iz te skupnosti za vedno spremenilo življenje. Prepričani sta, da ga lahko tudi vam. ■

**Predavanja
naših vrhunskih
znanstvenikov
v državnem
zboru**

Projekt Znanje žanje se je v državnem zboru začel 2. marca na pobudo ministra za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Gregorja Golobiča in podprla sta ga tudi predsednik državnega zbora dr. Pavel Gantar ter njegov kolegij. Tako se pred vsako redno sejo DZ predstavi s predavanjem en ugleden slovenski znanstvenik ali znanstvena skupina. Prvega predavanja se je udeležilo 26 poslancev, nato pa jih je bilo na vsakem naslednjem manj, na četrtem le še sedem.

Poslanci so svojo neudeležbo večinoma opravičevali z izgovorom, da so imeli sejo poslanske skupine (v poslanski skupini SDS, ki je edina poslala odgovore na naša vprašanja, so nam povedali, da seveda podpirajo projekt in da so predlagali, da predavanj v sklopu tega projekta ne bi organizirali pred sejami državnega zbora). No ja, najbrž bi bila za poslance res prehuda obremenitev, če bi se enkrat na mesec morali sedeti tri četrt ure prej kot običajno (za predavanje je namreč namenjeno pol ure in še petnajst minut za razpravo). Koliko plače že dobivajo za tako hude napore?

Pa pustimo v nemar denar (mimogrede, znanstveniki za nastop ne prejmejo plačila), ker je tu veliko pomembnejše in skrb zbujajoče nekaj drugega: Ali niso ravno poslanci tisti, ki odločajo o pomembnih stvareh, ki zadevajo vse nas? Ali ni za dobro odločanje pomembno, da je človek čim bolj razgledan, da ima čim več kakovostnih informacij, da spozna različne vidike problema? Kako naj zaupamo našim predstavnikom, da se bodo v našem imenu dobro odločali, če se jim ne zdi vredno žrtvovati časa za to, da bi si razširili obzorje?

Znanja še ne bomo želi?

Naši ministri in poslanci imajo na zalogi polno lepih besed o pomenu znanja, o tem, kako moramo podpirati znanost in da je prihodnost v rokah odgovorne, na znanju temelječe družbe. Kaj si o tem v resnici mislijo, pa so že štirikrat pokazali z neudeležbo na predavanjih Znanje žanje, projekta, ki predstavlja dosežke slovenskih znanstvenikov ter skuša znanosti dati veljavo, ki naj bi jo v družbi znanja imela.

Tekst: **RENATA HROVATIČ**

Seveda je razumljivo, da ne morejo vsakega zanimati čisto vsa področja znanosti, ampak najbrž bi morala biti že moralna dolžnost poslancev, da pokažejo svojo podporo tistemu, kar z besedami tako radi podpirajo in je celo napisano na spletnih straneh državnega zbora: »Prihodnost pa je v rokah odgovorne, na znanju temelječe družbe, saj raziskovanje dolgoročno spodbuja trajnostni razvoj in vodi v boljše in bolj izpolnjeno življenje.«

Evropski komisar za znanost in raziskave dr. Janez Potočnik je projekt Znanje žanje ocenil za po-

budo, ki sodi v evropski in slovenski čas in prostor. Ali potemtakem mi še ne sodimo v ta čas in prostor? K sreči nekateri že, saj je bil balkon velike dvorane državnega zbora, od koder lahko spremljamo predavanja tudi navadni državljani, na vseh štirih predavanjih poln.

Na ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo so nam zagotovili, da je projekt Znanje žanje zasnovan dolgoročno, torej o tem, da bi ga ukinili, ne razmišljajo. Upajmo, da bodo tudi poslanci začeli žeti znanje, ki jim je ponujeno, da ne bomo ostali brez boljše prihodnosti. ■